

Minna Antila, Johanna Selkee & Mari Ahonen-Walker

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilain väliaikaisesti voimassa olevaa asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytyksiä covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi koskevaa pykälää. Pykälästä poistettaisiin lähikontaktin tarkka määritelmä sekä soveltamisen kriteerinä käytetty ilmaantuvuusluku. Lisäksi ehdotetaan, että soveltamiskriteeriä tartuntaryppäiden osalta tarkennettaisiin siten, että pykälän mukaisen päätöksen tekeminen edellyttäisi, että alueella olisi todettu merkittäviä tartuntaryppäitä, jotka aiheuttaisivat merkittävän riskin uusien tartuntojen laajaan leviämiseen alueella. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Kuntaliitto kannattaa muutosta.

Kuntaliitto haluaa kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetut muutokset vaikuttavat kuntiin kahdessa eri roolissa, sekä tartuntatautilain mukaisina viranomaisina että sivistyspalveluiden järjestäjinä ja tuottajina.

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa joustavampi ja kulloiseenkin epidemiatilanteeseen paremmin mukautuva päätöksentekomekanismi. Sen tavoitteena on mahdollistaa nykyistä paremmin alueellisen epidemiatilanteen ja alueen rokotuskattavuuden huomioiminen osana päätöksentekoa ja mahdollistaa näin myös oikeasuhtainen ja vain todelliseen tarpeeseen perustuva päätöksenteko.

Kuntaliitto edellyttää, että viranomaisen harkintavalta koronarajoitusten päätöksenteossa kohdistuu jatkossa oikeudenmukaisemmin tapahtuma-, kulttuuri- ja liikunta-alan toimijoihin.

Esitetyt muutokset parantaisivat toteutuessaan julkisten toimijoiden, elinkeinonharjoittajien ja kolmannen sektorin mahdollisuuksia tilaisuuksien ja tapahtumien järjestämiseen sekä kansalaisten mahdollisuutta harrastaa ja osallistua. Siten sillä olisi positiivisia vaikutuksia sosiaalisiin suhteisiin, osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen sekä mahdollisuuksiin päättää nykyistä väljemmin omasta ja perhe-elämästä.

Sivistyksellisiä perusoikeuksia tulee nyt aktiivisesti edistää

Sivistyksellisiä perusoikeuksia on jouduttu rajoittamaan ja pandemia on koetellut väestön sekä henkistä että fyysistä kestävyyttä. Pitkittyessään pandemia ollut erityisen rankkaa lapsille, nuorille ja vanhuksille, joilta on rajoitettu oikeuksia kokea esimerkiksi taidetta ja kulttuuria.

Hallituksen esitys edesauttaisi sitä, että taidetta, kulttuuria, harrastamista ja liikuntaa ja urheilua voitaisiin tarjota laajemmin ja myös tuoda ihmisten luo esimerkiksi palvelutaloihin ja julkisiin tiloihin. On ensiarvoisen tärkeää toteuttaa nyt toimia, joilla hyvinvointia voidaan tukea ja ehkäistä pandemian aiheuttamia ongelmia. Ehdotus lisää uskoa siihen, että elämä voi vähitellen normalisoitua, ja yhteiskuntaa voidaan turvallisesti lähteä avaamaan.

Epidemian leviämistä estävien toimenpiteiden (hygienia, maskit ym.) toteuttaminen ja rajoitusten noudattaminen ovat jatkossakin keskiössä covid-19 pandemian hallinnassa. On todennäköistä, että ihmiset toteuttavat ohjeita tunnollisemmin, jos he pitävät rajoitustoimia oikeasuhtaisina. Siksi rajoitusten maltillinen purkamisen voi jopa lisätä esim. maskien käyttöä ja siten osaltaan hallita kontaktien lisäämisestä väistämättä kasvavaa riskiä.

Kuntaliitto haluaa kuitenkin korostaa, että yksittäisten ja väliaikaisten pykälämuutosten ohella on tärkeää ottaa kiireellisesti käyttöön myös koronapassi osana terveysturvallisuutta edistäviä toimenpiteitä.

Koronapassi mahdollistaisi joustavamman tavan järjestää tapahtumia ja esitystoimintaa. Vakiintuneita ja toistuvia liikunta-, urheilu- ja kulttuuritapahtumia ja esitystoimintaa järjestetään ammattimaisesti eri puolilla Suomea erilaisissa olosuhteissa ja tiloissa. Koronapassin käyttöönotto lisää keinovalikoimaa, jolla voidaan tukea sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumista sekä lisätä taloudellisesti kannattavaa tapahtuma- ja esitystarjontaa. Passi ei sellaisenaan sovellu lakisäätöisiin palveluihin kuten yleisten kirjastojen palvelut tai lasten ja nuorten liikunta-, urheilu- ja kulttuuritoiminta.

Vaikutukset kuntiin

Kuntaliitto kiinnittää huomiota, että päätöksenteossa paikallinen harkintavalta lisääntyy ja vastuu korostuu. THL:n merkitys päätöksenteon tueksi tuotettavan tiedon välittäjänä kasvaa.

Kuntaliitto korostaa, ettei kunnille saa syntyä korvausvelvollisuutta tartuntatautilain mukaan päätettyjen rajoitusten seuraamuksista.

Kuntaliitto huomauttaa, että esitys jättää runsaasti tulkinnanvaraa pykäläehdotusten soveltamisessa mm. merkittävän tautiryppään ja eri tilojen ja niiden käyttötarkoituksen soveltuvuuden määrittelyn osalta. On olemassa riski, että maamme eri alueilla sekä kuntien että aluehallintovirastojen tulkinnat ja päätökset poikkeavat toisistaan ja näin ollen myös eri toimijoiden yhdenvertaisuus vaarantuu.

Lähikontaktiin määritelmän poistamisen myötä viranomaisen tulee päätöksessään selostaa, mitä lähikontaktilla kussakin tilanteessa tarkoitetaan. Tämä voi johtaa erilaisiin tulkintoihin lähikontaktista viruksen leviämisen estämiseksi. Tästä syystä alueellisten viranomaisten tulisi olla yhteydessä keskenään yhdenvertaisuuden turvaamiseksi ja kuulla rajoitusten kohteena olevia toimijoita.

Erityisesti alueellisen ja paikallisen harkintavallan lisääntyessä aluehallintovirastojen ja kuntien väliset toimivaltasuhteet edellyttäisivät tarkennusta. Hallituksen ehdotus ei selvennä riittävällä tavalla, millä perusteella aluehallintovirasto voi tehdä alueellisen päätöksen usean kunnan alueella silloin kun alueen kunta tai kunnat ovat jo toimivaltaisina viranomaisina tehneet omat päätöksensä.

Kuntaliitto katsoo, että esityksessä tulisi arvioida aluehallintoviraston ja kuntien päällekkäisten toimivaltuuksien vaikutuksia.

SUOMEN KUNTALIITTO